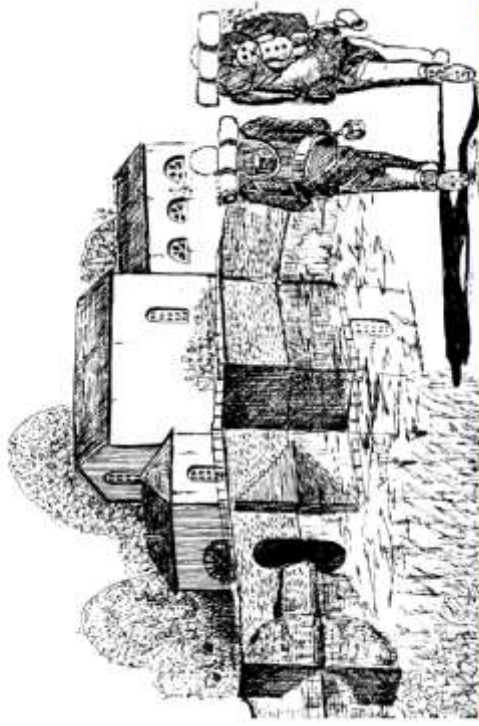

Wandelaar.nl Betuwe Leerdam

Wandelaar.nl

Wandelen in stappen

Vijfheerenlanden LEERDAM aan de Linge

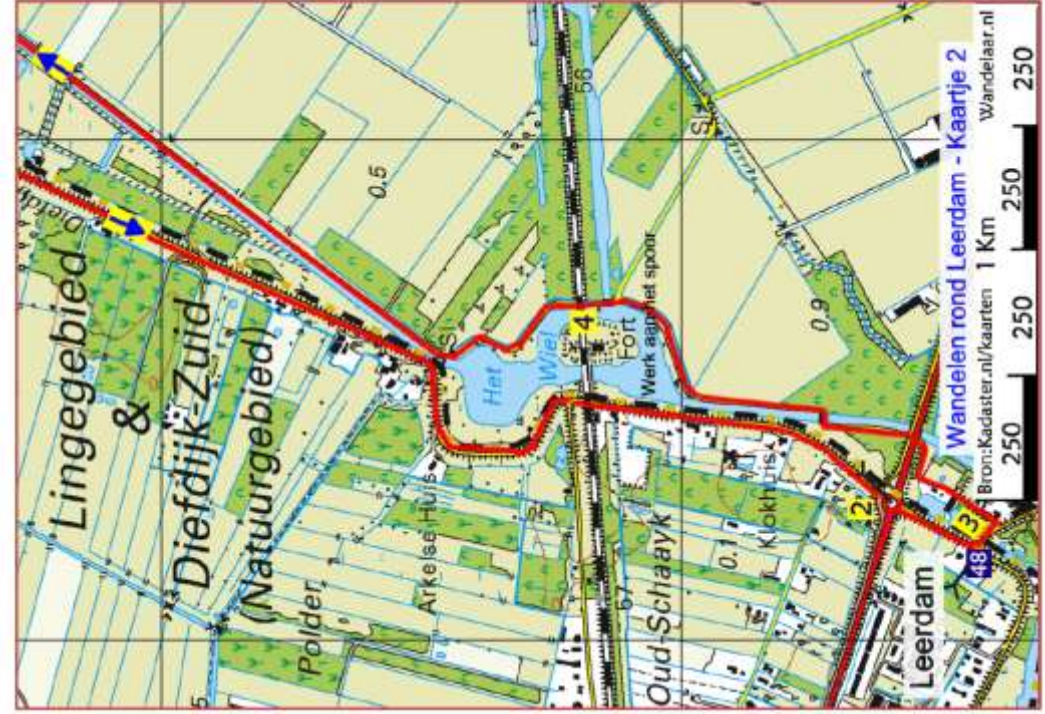
Navigatie adres : Schoonrewoerd, kerkweg
Afstand : 12 km
Bezienswaardig : Wiel van Bassa, werk aan het spoor, oude gemaal de Horn

Wandelaar.nl

Bijzonderheden : geschikt voor scootmobiel

- 1 We vertrekken vanaf het parkeerterrein tegenover het Wiel van Bassa en lopen over het fietspad dat langs het wiel loopt. We komen uit bij diefdijk en gaan hier rechts. We lopen de Diefdijk uit tot de rotonde van de N327.
- 2 We Steken de rotonde over en vervolgen de Diefdijk tot de splitsing Meerdijk, Horndijk.
- 3 Hier gaan we linksaf en vrijwel direct erna weer linksaf, de Acquiseweg in. We lopen als het ware rond het oude gemaal, een prachtig wit gebouw met scheprad. In het gemaal is een glasblazerij gevestigd.
- 4 We passeren fort Werk aan het spoor en volgen de Acquiseweg, onderweg passeren we het trekveer over de Culemborgse vliet. We lopen deze weg uit tot de kruising met het Acquisemeer
- 5 We gaan dan linksaf, naar de Diefdijk. Op de dijk gaan we linksaf, we lopen langs het Wiel van Bassa en gaan bij de Kerkweg linksaf, terug naar het beginpunt

Vijfheerenlanden LEERDAM aan de Linge

Het is een stoere winterdag. Rijp ligt op het groene veld, de zon schijnt bleekjes door de kale takken van de appelbomen bij de boomgaard aan het Schoonrewoerdse wiel. Op de toren van de kerk van Schoonrewoerd wapperen fier 2 rood wit blauwe vlaggen. Welke feestdag zijn wij vergeten?

Een wiel is in deze contreien de naam voor een diepe waterput die is ontstaan als gevolg van een dijkdoorbraak. Dit wiel ontstond in 1573. Rondom het wiel liggen boomgaarden. Dit is ideale grond voor fruitbomen. Dat komt omdat er zand in de ondergrond zit. Dat zand is aangevoerd door de rivier. Het zand in de grond zorgt voor een losse structuur zodat fruitbomen hier goed kunnen wortelen. Eeuwen geleden heeft de rivier de Lek al de basis gelegd voor de fruitteelt in deze regio. Dat is toch een mooie constatering. Iets wat eeuwen geleden plaats vond, zorgt vandaag de dag voor een boterham voor velen in deze streek. Tussen oorzaak en gevolg liggen soms zeeën van tijd.

We hebben de auto geparkeerd bij het kleine parkeerterrein bij het wiel. Het is één wiel, maar het staat bekend onder 3 verschillende namen.

Als je vraagt naar het Schoonrewoerdse Wiel 10 tegen 1 dat men zegt 'Wiel van Bassa?' of 'het Kruithofwiel?' Ach, als het beestje maar een naam heeft. We draaien er niet omheen, we lopen om het wiel naar de Diefdijk.

Het is niet overdreven om te zeggen dat we hier op historische grond lopen. Hier ligt de grondslag van de Vijfheerenlanden. En om maar in herhaling te vervallen: *Tussen oorzaak en gevolg liggen soms zeeën van tijd.* Ook hier.

Omdat bij een doorbraak het water tot in de Alblasserwaard kon doordringen betaalde de Alblasserwaard ook mee.

Links, in de bocht van de dijk, ziet u dan ook het Dordtse Huis. Het dijkcollege van de Alblasserwaard liet dat bouwen om te vergaderen en te overnachten. Samen met de 17e eeuwse boerderij De Kruithof is het een plaatje met allure.

Rest natuurlijk de vraag hoe komt zo'n dijk aan zijn naam? Waren het de 'oosterburen' die vonden dat door de aangelegde dijk hun grond gestolen werd, waren het de westerburen die merkten dat door de Gelderse kant grond illegaal werd afgegraven en meegenomen? Of was het omdat de dijk als smokkelroute werd gebruikt? Het was immers de grens tussen Holland en Gelderland? Hoe het ook zei, de naam 'Divedyc' is al voor het eerst in stukken uit 1305 terug te vinden. De dijk steekt zo'n 5 meter boven het maaiveld, je loopt als het ware continue over een uitkijktoren en kijkt diep de Betuwe in. Er is nog iets bijzonders met deze dijk: je ziet geen water.

Meestal kun je vanaf de dijk op het water kijken, hier niet (gelukkig). De reden laat zich raden.

We steken de rotonde over en komen bij de splitsing Meerdijk - Horndijk. Hier gaan we linksaf en vrijwel direct erna weer links, de Acquiseweg op. We lopen als het ware rond het gemaal, een prachtig wit monument. Er is een glasblazerij in gevestigd.

Bij de veenontginningen in de 10e en 11e eeuw werden in deze streek woeste gronden ontwaterd door het graven van sloten en wateringen. Kleine veenstromen voerden het water af naar de grote rivieren. Echter, door inklinken van de bodem verslechterde de afwatering steeds meer. En doordat de monding van de Oude Rijn bij Katwijk dichtslabde kon het water steeds moeilijker naar zee worden afgevoerd. In de loop van de 13e eeuw was de wateroverlast zo groot geworden, dat andere maatregelen noodzakelijk werden. Het grootste probleem was dat het riviereengebied van oost naar west afloopt. Daardoor kregen de laagst gelegen polders in het westen al het overtollige water van de hogere gronden in het oosten te verwerken. Om de polders hiertegen te beschermen, begon men met de aanleg van dwarskades. Deze lagen min of meer noord-zuid gericht, tussen de grote rivieren in. In 1277 werd daarom de Zouwe- of Bazeldijk aangelegd, die het water dat uit het oosten de Alblasserwaard instroomde moest keren.

'Wacht even' zeiden 5 heren uit het oosten. 'dat wordt ons te gortig, nu zitten wij met de gebakken peren'. De 5 heren richtten in 1284 een Heemraadschap op en ze noemden het de Vijfheerenlanden. Ze besloten om een dijk aan te leggen zodat het water niet meer uit het Oosten kon binnenstromen. En dat is dus de Diefdijk waar we nu op lopen. Dat de dijk het niet altijd heeft kunnen houden is duidelijk. Het wiel dat we zojuist hebben gerond is daar een stille getuige van. De boeren aan de oostkant van de dijk waren, op hun beurt, niet blij met de dijk. Nu waren het hún landerijen die regelmatig onder water kwamen te staan. Het gebeurde zelfs dat de boeren van de oostkant zich bij hoog water verzamelden om de dijk door te steken om zo hun eigen hachje te redden. Om zulke snode lieden tegen te houden was dijkbewaking nodig. Bovendien moest de dijk onderhouden worden.

1
2
3
4

Het vervolg van de wandeling voert ons langs Werk aan het spoor, een onderdeel van de Hollandsche waterlinie.

En dan... het is niet aan iedereen gegeven, en zeker niet voor ieder moment. Als we van het gemaal naar het Werk aan het spoor lopen dan zit daar een slechtvalk zijn middagmaal te peuzelen. Zijn heldergele poten schitteren in het winterlicht. We zijn precies ver genoeg om hem niet te verstoren zodat hij op vliegt en precies dichtbij genoeg om het met onze kijker te kunnen volgen. De valk peuzelt zijn maal en de wandelaar heeft zijn krenten in de pap. Dat is nog eens geluk hebben. Nu nog een appeltje voor de dorst. Zo wordt een eenvoudige wandeling een safari.

Dit zijn de momenten om in vervoering te raken, dit zijn de momenten waar je het voor doet.

We zijn geen feestdag vergeten, we hebben er een gevierd.

